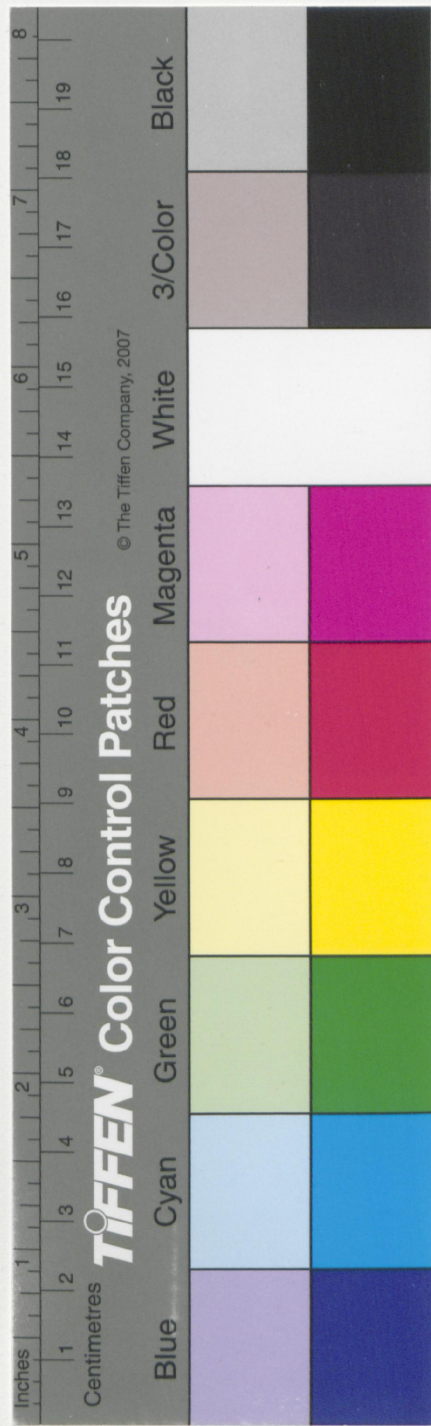

10/85 1474
Professorn,
H. Herr A. O. Freudenthal,
Helsingfors.

Tack för Eder vänli-
ga skrifvelse, af den 8 ds., har
jag ännu härjämte bilagga för
på frågorna, så när som Väst
11 & 109, hvilka saknas i min
kopia.

Dess utom närflutas några
Bidrag ännu till Nykarlebymålt,
som i dag samlades hos oss, der
4 Nykarlebybor råkade vara till-
städes, hvarvid jag särskildt få-
fste mig vid sårigheten att
uttröna å och ö. Lyden i slutet
af t. ex. ordet: "katto". Förkon-
det såsom Vän, Edän, rättare: ädän
katto, så god det kättä; men

1476
Trar:

8. "Hobbil" torde affe fartygets klumpiga,
 "oläkliga" skapnad. Skapt. Olund, hvars
 brigg "Katarina", vanl. kallades "Olunds hob-
 bila", var mycket originell. Skipsa var en
 trög seglare, som ej gick, för 4 knop, $\frac{2}{3}$ fr. mil,
 på en tid, då skeppet konstant fr. 4-6 knop hade
 uppnått ett maximum af 14 knop i timmen.
13. Kackon = skunt, stäcka, (troligen af
 kack-träsk). Föraktligt sagdes
 ok: "Vä skiv kackon!" - när
 någon skryter, hvilket torde vara
 en förkortning af anförda, hela fält.
45. "Tä, i, än! Tä, i, än!" är troligen blott härm-
 ljud efter truten (sagor) liksom:
 "plingeling, pa en spilling."
53. Ja värt int. = jag vet inte. Hör ej till.
 Lät fött på så tar ä/bätär/- Lätt
 värt på, ja tar det! (Spotta
 i näsven! vid halning lyftning o. dy.
 också emellan en örfil gifves, ska
 det spottas i näsven! Beträ-
 dvad och kan förstås mer kräft!

2

1477

Så, bättre än när. — "Hå", är miss. 56
tag a min fids. nuli är mulet,
ragla "obcant. (från 10ra).

Falsfattet, der rättare barn — 70
rimmet är h. h. vulgärt, kanske af
vanslyktadt ifrån rikssvenskan; ty jag har
äfvon hört. Kalle balle, kicke i flalle (!)
och i barnspråket: kikka, i ft. kaka.

Kätta torde vara ^{form} riktigare ^{form} källa,
hvilket framgår af kätten, källan; vän, ^{källa} ädla.

Härstamman hollgrin föder ifrån 77
och uttalar ^{da} lika ofta ^{da} käns (härsk). —
"Hur tjäns är våra?" frågas ofta
både i tid och otid, såsom det moderna:
"må int?" här, eller: "Håll i då!" ^{tyk karlek}.

"Ländär (ej Ländär) fork. af Abcantu. 89

Så du nå? — "Hå, ja härra 96
bära" har bibetydelse, när två grä-
la just imman det smäller och betyden
ungfär: "Knytte du något? Motparten,
radd för styrk för hvad (skällsord,
eller hot) han mumlat, spardar det."

No

1478

3

Hj, jag höftade bara. Härst tilläggar du sjä-
gamte. "Hå, ja härra ä, ska ja pröra så
do ser ä." — "Så då nå? inkaftas ofla som
ut: Håll i då, utan född anledning.

108 Affall. sjöterm. För att vid haring af ett tåg,
hervindande af kettling e. d. hindra deff tillbakaga-
enre "tages, eller lägges till affall", hvilket till-
går ja, att det tåg e. d. som halas, lägges om en
beläggningnagel eller ett kryfskult, under en
läpp, genom en ring, om en biding, rund ett spel
e. d., hvarigenom, till följd af friktionen, en eller
några ja man äro i stånd att hindra deff
tillbakagående (ord. Familj Bok).

109 Lahnasi min kopia, hvadan
jag utbet mig frågan V. H, i detalj.

112 må..... ännu = skräppona (Kullas af-
piungän, ägg, hvadan en flicka styr
att uttala: äggörörän = äggörä!

Sid. 16. Vitikkon brukas allmant för äkerbär
Och i samma rim: 5, 6 bā mā kärs
uttalas: tjäks) är antingen en licentia
poetica eller ock härledd af tjäks/kaka

1. ex brandkex, båtshake och deraf
kexa (tjöksä) gripa med ~~krake~~. (Höj-
ligen fläkt med tjöppa, tjöpsä
ronnbär = knipa dem med en i smalan-
den klyfta störf).

Grön gränt, får de äin (koppa) slänt! 125
På namn till barn, som umbr grät för
vrider anledningen.

Saknas i kopian, hvaran 174
jag och utber mig frågan N. 115, i detalj.

1) "Hobbil", tyckes äga betydelse
af något stort, oformligt ungef.
som "kavä". Ordet begagnas
om en storsäst karl, käft etc.

Tror

1861 1480

5, Säger åt nyfikne, frägen, jämrande, och
framminner om: "Sördär å, för frätt!"

8, ^{hal}Glänke var en i Hykarsby bopätt Svergersbo,
som, något pirum, ^{stall}stall under äkning, och dervid
läs ha yttrat: "jag förfärr chäfen!" - Kanfke han
menat "chosén", (fr. chos), som af Hykarsby
bor vrängt till chäfen, och begagnas i samma
mening som: hur det är fatt, hvad som är a
färde, (eller ironiskt när man tror sig förfä
en fatt?)

16, Nordensvinden mönna ut mot efter-går
hem till sin hieftas, eller kärsta - "läter nästan
mytologiskt och citeras vanligen med ett leende,
ute på feglats.

20, Om något läst, en lada, kista, kammare, det man
vill in. (Kanfke "läderfack", kommer af kapp-
fack, eller går ända till medeltidens kuffhedstas,
hvarmed riddare följde sina fruar vid afresan till
det heliga landet!) För å läs för "läderfack"! Jag tiger
temper. Säger, sätta minnas at nigger, bingar, en lida (lida) lyfma.
21, e - l - d, jager eld o. f. v. - "Läger" är här den van-
liga fläskformeln, men den plöteliga vändningen,

till brandstreck, är en bordquicksnit, hvilken med
allt fog kan tillämpas på ett öfriskt, hvar i bokstaf
fynd och uttal äro vidt afbildade. Ex. engelskan,
der det ljudet ibland fem: "Goddag!" "Gäst!"
22, Sages åt fröiga barn.

24, Hålls af berättelsen om en pant, fem varm
fem proceps ge att på alla frågor inför rätta svar:
"Gud nåde mig, jag hör så illa!" en. ordskäring
nåd. När denne efteråt gjorde sig framman om ar-
vodet, föll han i egen grof, ty kunden genomde baras
"Gud nåde mig, jag hör så illa!" d. o. f. han ville ej
höra på det ordet!

33, Ser du något?

34, Stämans eller arbetars uttryck till uppmuntran eller
resignation. ("Haf tillämnad!" "Färdigt med!" vid ett
tungt, flöparbete, långvarigt lidande?)

36, Till barn, innan de lyftas upp vid öronen, (d. o. f.
den lyftandes
med ~~händerna~~ bakifrån tryckta mot öronen.)

37, Syn. Jag skall läsa / piska upp / dig!

41, Sades till undant, då han, på julaften, sått oroligt
samtande på mera julkappar.

45, Lungas i half-fylla, och måsparas ungef.
"Hej!" låt oss lustiga vara, (man får vara sig
blott om jul och 1 November, hönstfolkets flyttmajs-
dag)

46, Skallbord, när barn rita hvar andra. För att
räga mättet tillägges: "Håll vä int nå lång, så
flyng'är vi hännä än' äja gång!", h. aröftu.
"Harakranfjir o myddjinn o f. fortgår i såvilligt."

53, Möjliga Norr uttr., efter var pig ej hört det.
"Väst nu! begagnas ständigt af fjöman i betyg.
"Vanta litet! Håll upp!", d. o. f. vid tagt halning,
då det "skräggas", tagt ej, "lofer" och måste klä-
repas. — Ofta hör man den säga på landbarkens
Väst nu, så kommer jag.

55, Gluuta, betyda titta, leva, och änsfennas i L. B.
ordbok af C. T. B. Berndtson, Åhlén 1820, och i
Dalin's stora ordbok, der det står. (i. o. p.) titta oför-
märkt genom glugg, öppning.

59, = Hedning i världen!

60, Uttr. höjden af förtrost d. o. f. då en som br-
fjer, en-skjörknapp lofnas!

62, Hvarför frågar du, Alexander?

63, Titta vensparet i en vift, som allmant görs
efter melodin: "Jägarlivet är så härligt, under
tiden för Krimkriget. Hon börjar så här:

Finska gasfar gerna tåga.

Ut att släpa mot fjällen.

Lif och blod de gerna väja

Slutropen i den långa viftan (du bl. a. det heter
Ryskar, Finnas bra kamrater" - Frantman
"hvar har du att göra, Uti Nornis sköna land,
För du ej äld vi fått höra, Hur du blodat
har din hand, Uti dina kungars blod, kifar
det att du har mod!) skulle passa ut fenne-
jerna, ty finalen lyder:

"Ingen nöd och ingen föry

"Hjertan finis i Pettersborg!"

64, Om dålig musket, eller fäng-^{helt}smattande!

65, Ofantligt mycket. Hanske skullar, kommer
af den skugga det myskna kastar på skogen.

"Lå ha skollan på skollan" är juft den efterfatta,
som uttrycker det ofantligt mycket. - Skullar,
är och riktigt med: för bra, tar sig bra ut, segs.

Hr. 85. Stått mössan på frid!

1484

66, Ett komiskt tal, hvare en läsfad, när
försändran söker ^{der} uttrycken. Bondpojken har flä-
gits med herrar, som falla om kull bara
man kittlar dem helt litet med en gård,
gårdstör, eller en ystersten!

P. Billedeleser, att den fagge, af frukten för
meria stryke, ej tor's uttala eller "faga on" hoar
han munnat smitten tanderna.

84, = Var kommen I?

85, Latt hatten på fred, så ser da "brøfig" ut.

90, "Jag skönt eller härrit i st. för" mig, honom;
Till ett barn jagis: Sej, hvent ska ja med
bättfären? bösfer? eller annat, barnis "ffoket
ut sej" med.

105, At der, som grincat, l. grincat grator.

119, Smakord till dem, som fläja upp fräckt efter
förm. - Afren skäntsam hetsning till dem,
som förföret sig, fläja upp fört.

123, Utkande af en fjökräfta, då matrofen Björ
krossar brännvinsflaskan (Simon!) = "I brist
på champagne, suger man finkol (röna rågen.)

126, Tag ej öfver matten (af hvad dig bjöds) —
Lagom bäst! (Sakta i bankamer!)

127, Den ene var lika ^{den} galen som den andre.
syn. Tag den ene och släp den andre!

128, Den som lånar för att skänka bort (köpa
skänker) är en skänker. — En däre lifver öfver
sine tillgångar!

130 Citat af en präst, som anfåg det mindre
världigt att begagna lampor än ljus i kyrkan?
Kanske: "Det här ska vi äta, det där må för-
ras i köket!" (I Spets' nästföljande nummer
förekomma citat af samma präst i Est?
hvilka af ^{måst} mig lidigare anförts: "A ja! Komman
"di der ... boarna und sina (affelkastade)
"hastar ä kor förder minia gamla siru-
"hoar. — Ja, ja, det går väl att lagas med
"två bräder och fyra spikar, ja med två
"bräder och fyra spikar och en!"

141, Öppna dörren! (fem ord!) —

148, Jeppe var ingen narr! — Ej så ^{han} ^{han} ser ut. (Fr. à d'autres!) Det må du
försöka inbilla andre!

163, Göllek på "göra", eller kan handa ~~den~~
hätte: "Den sjeffsloffa krämar sig!"

164 Obekant; men lär sigast att den, som
"välöfnet bultar på dörren och vill in, för
att ^{uta} honom. Kanske också: "Gå ej bröfänges
till vagn, använd lampor!"

166, Jag anförtror dig ej min hemlighet,
som ju ej argar dig, utan en annan.

169, "Ät, ät, de här värre" eller: "Ät, ät, ät,
Sågt att den, som kommer för sent till mat-
tiden (Särskildt min jag när detta fodes af
hushållsskon åt en af ^{offar} Grönqvists (seil. Vilka)
bröder, som i sin förtvivlan, att ej få mat, vid
hemkomsten, gröt med alla som i det heta gröt-
fattet!).

175, Jagot slaps norr för kunglig lyx!

178, Der för /gick/ den första! /ett ordstaf/
Ja som, du kan slungade kändman öfver
planket. —

Värmdö den 5 Februari 1885.

Professorn,
H. Henr. A. O. Freundenthal,
Helsingfors.

Med nöje och tacksamhet skall
jag i dagarne återkomma till hufvud-
innehållet af Eder kärkomna förifullte,
af d. 2 d., och skyndas nu blott att
returera Frågorna, besvarade efter bästa
förmåga. - Om det kunde lända förfr-
ningen till nytta, skall jag, derest till-
föddant önskar, gerna i Dalins Ordbok
anteckna ord och vändningar jag hört i hem-
trakten, den enda, utom en förmåga i Terna, jag
tillbringat på landet ett par år!

Jag fände jag "Nya Pärten", en affärs af
H. Westergrens artikel "Nya Högskolan", i Nord.
Familjebok, i hopp att deraf något kan användas.
Början af flabet, eller rådpåläggningarna med von
Heyden har biografen alldeles utelämnat!

Jag måste bort nu för att höra den gamle kyrka
suppen, gala vid fruntimmersskolans inrig-
ning. - I afton blir det "Kön ej på teatern."
Med största högsamling
Henrik Backlund

Obs. P. S. Jag borde mina Bi-
 drag för säkerhets skull kontrolleras af någon kunnig Nykarlebybo, ty det är lätt antagligt att mitt minne förker och att ord och uttryck från grannstäderna inflyttat sig. Möjligen brister jag ook i uttallet! Det af Eder lemnade schemat för uttalsbeteckningen hade jag ej här till hands, då de senaste Bidragen nedskrefvats.

